

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул. „Цар Калоян” № 1-а, 1000 София, тел. 986-21-67, 987-55-13,
[e-mail:arch@vas.bg](mailto:arch@vas.bg)

Изх. № 278

Дата: 04.04.2025 г.

ДО
МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО

СТ А Н О В И Щ Е

от **ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ**,
представяван от председателя –
адв. д-р Ивайло Дерменджиев

Относно:

Проект на решение на Министерския съвет за одобряване на проект на Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс, внесен от Министерство на правосъдието

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР,

В отговор на Ваше писмо, изпратено по електронна поща на 21.03.2025 г., представяме нашето становище по *Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс, рег. № 04-00-5*.

С предложението (параграф единствен) се правят следните предложения в чл. 325б от Наказателния кодекс (НК):

1. В ал. 1 думите „четири години“ се заменят с „пет години“.
2. В ал. 2 думите „от две до четири години и глоба от две хиляди до пет хиляди лева“ се заменят с „лишаване от свобода от две до осем години и глоба от две хиляди до десет хиляди лева“.
3. Алинея 3 се изменя така:

„(3) Наказанието е лишаване от свобода от три до десет години и глоба от пет хиляди до двадесет хиляди лева, когато деянието по ал. 1:

1. е заснето с цел разпространение;
2. е извършено с цел имотна облага;
3. представлява опасен рецидив;

Представеният законопроект следва да бъде подкрепен в принципен аспект.

В последните години се наблюдава тенденциозно увеличаване на случаите на агресия над животни, като от справка в правноинформационните системи се установяват нови случаи на жестокост към „гръбначни“ животни дори след направените законодателни изменения за увеличаване на санкциите по чл. 325б НК, направени през 2023 г. Следва да се споделят мотивите към законопроекта, че въпреки завишаването им предвидените санкции явно нямат необходимия и достатъчен възпиращ ефект срещу подобни прояви. Ведно с това, съществуващата към момента законодателна рамка се явява недостатъчна с оглед на целите, преследвани от извършителите при извършено от тях изтезание над животни (проявена жестокост към „гръбначно животно“, с което да му бъдат причинени противозаконно смърт, тежко или трайно увреждане).

Като реакция срещу новите случаи на агресия над животни законопроектът предвижда увеличаване на специалния максимум на наказанията, предвидени по основния и квалифицираните състави на чл. 325б НК, което ще позволи да се отграничи по-голямата степен на обществена опасност на деянието по чл. 325б, ал. 2 НК спрямо това по основния състав по ал. 1. Предложеното изменение на ал. 3 е мотивирано с това на законодателно равнище да се отчетат случаите, които разкриват значително по-високо ниво на степен на обществена опасност от тази, отчетена от законодателя при формулиране на основния и квалифицираните състави до момента състави, както и да се предвидят адекватни, справедливи и възпиращи санкции.

Предложеният законопроект не е придружен с таблица за съответствието му с правото на Европейския съюз, доколкото в Съюзното право не е приет единен акт, уреждащ наказателноправна защита на животните. Въпреки това като относими нормативни актове могат да се посочат Директива 2008/99/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. относно защитата на околната среда чрез наказателно право, както и Директива 98/58/ЕО на Съвета от 20 юли 1998 година относно защитата на животни, отглеждани за селскостопански цели. Така например, в чл. 5 от Директива 2008/99/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. относно защитата на околната среда чрез наказателно право е предвидено, че *“Държавите членки вземат необходимите мерки, за да гарантират, че престъпленията, посочени в*

членове 3 и 4, са наказуеми с **ефективни, пропорционални и възпиращи наказателноправни санкции.**“ Макар и относимо към околната среда законодателство, посочената Директива издига в задължение на държавите членки необходимостта от вземане на сериозни мерки за ефективна защита на въздуха, включително стратосферата, на почвата, водата, животните или растенията, включително на опазването на видовете. Аналогично, в чл. 3 от Директива 98/58/ЕО на Съвета от 20 юли 1998 година относно защитата на животни, отглеждани за селскостопански цели се предвижда задължение за държавите членки да приемат разпоредби, гарантиращи, че собствениците или гледачите животни, отглеждани за селскостопански цели, ще предприемат всякакви обосновани мерки, за да осигурят хуманно отношение към животните под тяхна грижа и да гарантират, че на тези животни няма да бъде причина излишна болка, страдание или нараняване.

В сравнителноправен план френският *Code pénal* в пар. 521-1 предвижда наказателна отговорност за „ненужното причиняване, публично или по друг начин, на сериозно малтретиране, включително сексуално малтретиране, свързано с извършването на акт на жестокост спрямо домашно или питомно животно или животно, държано в плен“, което деяние към сега действащата редакция се наказва с две години „лишаване от свобода“ и „глоба“ от 30 000 евро. В отделен състав (чл. 521-2) е предвидена наказателна отговорност за провеждане на експерименти или експериментални научни изследвания върху животни в нарушение на приложимото законодателство.¹ В немския *Strafgesetzbuch (StGB)* е регламентиран състав, предвиждащ наказание „лишаване от свобода“ до три години или „глоба“, за публикуване на порнографско съдържание (по см. чл. 11, ал. 3), изобразяващо насилие или сексуални действия между животни/ хора и животни. Самото публикуване се изразява в разпространяване или предоставяне на обществеността на такова съдържание, както и създаването на такова, вкл. закупуване, доставяне, съхраняване, предлагане, рекламиране или използването му по друг начин (така, пар. 184a StGB – “Разпространение на насилствено или порнографско съдържание с животни”).

Като едно от най-подробно уредените законодателни разрешения може да се посочи *Código Penal* на Кралство Испания. В чл. 334, пар. 1 е предвидена наказателна отговорност за този, който неоснователно малтретира, причинявайки наранявания, които увреждат здравето на или подлагат на сексуална

¹ В доктрината подробен сравнителноправен анализ на наказателноправната защита на животните е направен от Пенева, Л. Жестокост към гръбначно животно – престъпление по българския Наказателен кодекс // *Предизвикай правото!*, 2024, № 1, с. 12-15, като от прегледа на разгледаните законодателни разрешения (САЩ, Франция, Босна и Херцеговина, Финландия, Унгария, Латвия) може да се направи извод за уредба на различни квалифицирани състави. В санкционен план законодателството на Република Латвия е най-близко до настоящата редакция на чл. 325б, ал. 2 НК. В принципен аспект предложените в законопроекта максимуми на санкциите (и в частност предложението за изменение на ал. 3) нямат аналог в изследваните държави.

експлоатация, а) домашно или питомно животно, б) животно, което обикновено се счита за опитомено, в) животно, което временно или постоянно живее под човешки контрол, или г) всяко животно, което не живее в дивата природа, като санкцията е „лишаване от свобода“ от три месеца до една година, както и „лишаване от права“ от една до три година за упражняване на професия или дейност, свързана с отглеждане или притежаване на животни. Квалифицирани случаи са предвидени, когато при извършено на деянието са използвани: а) оръжия, инструменти, предмети, средства, методи или форми, които са особено опасни за живота на животното; б) особена жестокост; в) на животното е била причинена да загуба или нараняването е от такова естество, че е направило невъзможно използването по предназначение на орган или основен крайник; г) деянието е извършено в присъствието на непълнолетни лица. Наказанията в тези случаи се определят в рамките на санкциите по пар. 1, но при индивидуализиране към техния максимум. Специален квалифициран състав по пар. 3 на същата разпоредба урежда случаите, когато на животното е причинена смърт, за което се налага наказание от шест до осемнадесет месеца „лишаване от свобода“ и специално „лишаване от права“ от „две до четири години“ за упражняване на професия или дейност, свързана с отглеждане или притежаване на животни. Прави впечатление и че наказателноправната защита на животните е обособена в самостоятелен раздел, озаглавен „Престъпления, свързани със защитата на флората, фауната и домашните животни“.

Представеният сравнителноправен анализ не е самоцелен. Със същия е направен опит както да се представят различни форми на изпълнително деяние и квалифицирани случаи на насилие над животни, така и да се онагледят примерните санкции, възприети в тези държави.

С оглед на това и към представения законопроект могат да се направят следните бележки и препоръки, без да се пренебрегва необходимостта от законодателни изменения.

На първо място, в законопроекта е посочено следното „(3) Наказанието е лишаване от свобода от три до десет години и глоба от пет хиляди до двадесет хиляди лева, когато деянието по ал. 1:

1. е заснето с цел разпространение;
2. е извършено с цел имотна облага;
3. представлява опасен рецидив;“

Считаме, че редакцията на текста трябва да бъде „когато деянието по *предходните алинеи*“, доколкото в случая следва да се направи препращане не само към основния състав по ал. 1, но и към квалифицираните случаи по ал. 2 на тази разпоредба. Следва да се има предвид и че при регламентацията на чл. 325б

НК е използвана до голяма степен аналогия с чл. 116 НК (квалифицирано убийство на човек). Затова и би било препоръчително да се използва същата законодателната техника, а именно да се предвиди квалифициран случай, когато деянието е извършено „с користна цел“ (по аналог на чл. 116, ал. 1, т. 7 НК), а не както е направено в предложението: „с цел имотна облага“ (направеното предложение не се отразява смислово на законопроекта, доколкото по съдържанието си „користната цел“ е свързана с това деецът да цели да придобие за себе си или за друго известна материална изгода след извършването му). Въпрос на законодателно виждане е и дали квалифицираният признак „с цел имотна облага“ („с користна цел“) да бъде отнесен към по-тежко наказуемите случаи по ал. 3 или да бъде регламентиран по ал. 2 (отново по аналогия с чл. 116 НК).

Считаме и че квалифицираният признак „заснето с цел разпространение“ е недостатъчен да обхване всички случаи, свързани с филмиране на насилие над животни. Затова и по-описателният законодателен подход би бил по-подходящ, а именно да се предвиди не само специална цел при неговото създаване, но и да се обхванат всички случаи, когато такъв материал се излага, представя, предлага, продава, дава под наем или по друг начин бива разпространен (би могла да бъде използвана законодателната формулировка на чл. 159, ал. 3 НК), в които случаи степента на обществена опасност би била значителна по-висока. От друга страна, самото „създаване“ („заснемане“) на такъв запис, дори да не е изпълнена специалната цел „разпространение“, е индигия за по-висока степен на обществена опасност на дееца. Би могло да се мисли за обособяване на самостоятелен състав на заснемане на „жестокост“ над животни, в случаите, в които лицето не участва в упражняване на „жестокостта“ по ал. 1.

Доколкото законопроектът си поставя за цел да обективира нови квалифицирани признаци, считаме и че такива биха могли да бъдат предвидени, когато деянието е извършено „от две и повече лица“ (от гл. т. на субекта на престъплението), както и по отношение на „на повече от едно гръбначно животно“ (от гл. т. на предмета на престъплението, ако отново се направи аналогия с чл. 116, ал. 1, т. 4 НК). Възможно е да се предвиди и квалифициран състав в случаите, в които животното е собственост на друго лице или е поставено под негов надзор.

На обществена дискусия следва да бъде поставен и въпросът дали посегателствата над животни да не бъдат обособени в самостоятелен раздел от НК. Направеното съображение е само принципно, доколкото такова виждане не е поставено за разглеждане съгласно внесеното предложение.

На второ място, следва ясно да бъдат разграничени случаите на наказателна от административно-наказателна отговорност за употребена спрямо животни „жестокост“ по см. на чл. 7, ал. 2 от Закона за защита на животните (ЗЖ).

Така например, в чл. 7, ал. 2 от ЗЖ е предвидена хипотеза на „жестокост“ при „използване на животни за филмови снимки, реклама и изложби, при които им се причинява болка, страдание, увреждане или стрес“ (т. 7), както и „отглеждане, използване и умъртвяване на кучета и котки за добиване на кожи и месо, за производство на храна, както и внасяне и изнасяне на кучешки и котешки кожи и месо (т. 18)“, които хипотези до голяма степен покриват и състави по чл. 325б НК (вкл. при евентуални изменения на същия). Вярно е, че когато едно деяние с едни и същи признаци формално осъществява обективния състав на административно нарушение и престъпление, разграничителният критерий е наличието на обществена опасност. Ако тя надхвърля праговете на чл. 9, ал. 2, деянието е престъпление и деецът търпи наказателна или наказателно-административна (чл. 78а от НК) отговорност (в конкретния случай с изменения на чл. 325б от 2023 г. е изключено приложението на чл. 78а НК).

Ако обществена опасност липсва, за него се носи административна отговорност. Въпреки това, в законодателството и практиката се откриват редица системни проблеми, свързани със съгласуваността административна и наказателна отговорност и с тенденцията двата вида юридически отговорности да се разглеждат като взаимно изключващи се. За облекчаването на тези проблеми е препоръчително да се въведат и развият нови институти за съгласуване на двата вида отговорност². С оглед на това, със законопроекта би било удачно да се направят и законодателни изменения в ЗЖ, за да се избегне „припокриване“ на състави на престъпления и състави на административни нарушения.

На трето място, ключов пункт в законопроекта е увеличаване на специалния максимум на санкциите по ал. 2 и ал. 3 на чл. 325б НК във връзка с предвиденото наказание „лишаване от свобода“. Безспорно е, че в съответствие със Съюзното право санкциите следва да бъдат „ефективни“ и „възпиращи“, но и „справедливи“. Този въпрос следва да бъде поставен на широк обществен дебат, доколкото с предложените изменения в ал. 3, например, се предлага наказание „лишаване от свобода от три до десет години и глоба от пет хиляди до двадесет хиляди лева“. Предвиденият максимум на наказанието „лишаване от свобода“ е увеличен с ½ (а именно с 5 г.) спрямо последните изменения от 2023 г. Аналогично е предложеното изменение на ал. 2. Без да е предмет на настоящото становище, увеличаването на специалния максимум на санкцията поставя въпросът дали ще бъде спазено изискването за кохерентност, а именно наказанието да е съответно на престъплението. В законопроекта липсва обосновка на конкретния механизъм на увеличаване на санкцията от гл. т. на нейния максимум по ал. 2 и ал. 3 с една втора (което увеличение може да бъде

² Вж. по-подробно Пушкарова-Гочева, И. Някои въпроси на наказателноправната защита на природата. С., Асоциация на прокурорите в България, 2016, с. 5

определено като драстично), което обуславя и прецизирането му по този пункт. Както беше посочено по-горе, такъв висок максимум на наказанието „лишаване от свобода“ няма аналог в законодателствата на държавите, цитирани в Становището.

С оглед на горното, считаме че така предложените изменения на НК следва да бъдат разгледани с настоящия законопроект, но в хода на по-широка обществена дискусия и дебат по поставените въпроси.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВИСШИЯ
АДВОКАТСКИ СЪВЕТ: /п/

АДВ. Д-Р ИВАЙЛО ДЕРМЕНДЖИЕВ